

Сороківська О. А.

*доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри менеджменту та адміністрування,
Тернопільський національний технічний університет*

*імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна*

Блажеюк О. А.

*магістрант,
Тернопільський національний технічний університет*

*імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна*

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-415-6-45>

ІННОВАЦІЙНА СКЛАДОВА СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ

Реформа місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, заснована на децентралізації, має на меті створення сучасної системи місцевого самоврядування. Ця система базується на принципах інноваційного розвитку та відповідає європейським цінностям. Однак залишається ряд викликів, які потребують вирішення для підвищення здатності й ефективності місцевих органів влади. Необхідно усунути суперечності в реалізації політики розвитку та ввести додаткові механізми для прискорення соціально-економічного прогресу. При цьому важливо враховувати інноваційний потенціал регіонів, їхні конкурентні переваги та стратегічне бачення розвитку [1].

Упровадження новітніх технологій є важливим кроком для підвищення продуктивності та поліпшення якості життя в громадах. Проте інноваційні процеси можуть проходити нерівномірно, що може призвести до довготривалих проблем соціальної нерівності, які потребують вирішення. Інноваційний розвиток територіальної громади передбачає перехід на новий рівень економічного управління, що спрямований на досягнення соціальних, економічних та екологічних цілей, а також на забезпечення високих темпів покращення рівня та якості життя для всіх мешканців громади. Поряд з цим, важливою є здатність управління відповідати на сучасні виклики інноваційного розвитку територіальних громад (вплив системних факторів

зовнішнього середовища) та досягати стратегічних цілей за допомогою концептуальних, методологічних та прикладних засобів.

Ці рекомендації включають: управління розвитком за програмно-цільовим підходом, що забезпечує конкурентоспроможність; розвинену ринково-підприємницьку та інноваційну інфраструктуру; партнерство та взаємодію між владою, бізнесом і громадою; залучення громадян до управління; високу якість і доступність державних послуг [2]; надійний захист прав споживачів і виробників; регулярне оцінювання громадянами діяльності влади; прозорість влади; ефективну систему управління, стратегічне мислення та організаційну культуру.

Стратегічні засади інноваційного розвитку територіальних громад мають свої унікальні риси. Інноваційний розвиток певної території (країни, регіону, району, громади тощо) залежить від впливу різних об'єктивних чинників, таких як географічний і демографічний потенціал, наявність природних, трудових, інтелектуальних та інших ресурсів, а також від особливостей і тенденцій розвитку державних інституцій та підприємств. Ці чинники формують довгострокові передумови для еволюції інноваційних систем, кожна з яких має власні характеристики та структуру, що забезпечують стабільність інституційної взаємодії через реалізацію унікальних моделей інноваційного розвитку.

Сучасні інноваційні технології, як-от хмарні технології, методи збору й аналізу великих даних (Big Data), краудсорсинг, криптовалюти та Blockchain, безпілотні автомобілі тощо, суттєво трансформують структуру різних секторів економіки. Ці технології є основою Четвертої промислової революції (Industry 4.0), яка передбачає масштабне впровадження кіберфізичних систем у виробництво, стирання меж між фізичною, цифровою та біологічною сферами й виникнення нової форми промислового виробництва. Це виробництво базується на обробці великих обсягів даних для повної автоматизації та впровадження новітніх науково-технічних досягнень у технологічні процеси. Очікується, що кіберфізичні системи утворять саморегульовану мережу, яка взаємодіятиме в реальному часі, відкриваючи нові можливості для створення додаткової вартості [3, с. 26].

Упровадження соціально-економічних реформ у державі та зміна підходів до регіональної політики в контексті євроінтеграційних процесів і поширення концепції Інтернету речей (Internet of Things, IoT), що об'єднує реальний і віртуальний світи, зумовили необхідність спрямування ресурсів на ключові прогностичні моделі та сценарії, які

впливатимуть на сталий та інноваційний розвиток територіальних громад у довгостроковій перспективі. Територіальні громади, що є власниками та управлінцями комунального майна, визначаються законом як суб'єкти, що мають конкретні права та обов'язки щодо його управління. Вони також володіють іншими правами в рамках місцевого самоврядування відповідно до Конституції України та Європейської хартії місцевого самоврядування, згідно з чинним законодавством України.

Територіальну громаду можна розглядати як стійку та живу систему, яка складається з трьох основних компонентів: населення, ресурсів для його життєдіяльності та розвитку, а також інституцій, що забезпечують взаємодію між членами громади та з державними ресурсами. Якщо будь-який із цих компонентів досягає критично низького рівня, громада перестає існувати. Тому громада повинна постійно відтворювати ці компоненти як у кількісному, так і в якісному вимірі, адаптуючись до змін і впроваджуючи інновації [4, с. 19]. Важливо зазначити, що для інноваційного розвитку необхідною є наявність інноваційної інфраструктури, ресурсів та процесів, які разом утворюють інноваційний потенціал території та формують основу її інноваційної системи.

Ключовими компонентами інноваційної системи та її розвитку є такі аспекти, як знання, інформація, досвід, інноваційна культура, а також відповідна нормативно-правова база та інституційне забезпечення. Разом ці елементи створюють умови, необхідні для інноваційного розвитку. В Україні неможливо впровадити універсальну модель інноваційного регіонального розвитку через різноманітність економічної структури регіонів, їх спеціалізацію та компетенції в галузях досліджень, технологічного розвитку, інновацій та знань. Тому програма цифрового переходу до інноваційного розвитку територіальних громад повинна насамперед охоплювати такі напрямки: забезпечення широкого доступу до мережі, підтримка цифрових інновацій, стимулювання інновацій у мобільних фінансових послугах, електронній комерції та суміжних сферах, підвищення рівня довіри й безпеки в цифровій економіці та цифровізація промисловості.

Створення цифрових платформ для різних галузей та їх адаптація до ринкових умов є ключовим для забезпечення масштабування й поширення національних і регіональних ініціатив у сфері цифрової трансформації громад. Європейська стратегія інтелектуального, сталого

та інклюзивного розвитку до 2020 року передбачає досягнення цілей через три взаємопов'язані пріоритети економічної політики:

- інтелектуальне зростання, яке ґрунтується на знаннях та інноваціях;
- сталий розвиток, що сприяє створенню більш ресурсозберігаючої, екологічної та конкурентоспроможної економіки;
- інклюзивне зростання, що стимулює економіку зайнятості та забезпечує соціальну й територіальну єдність [1].

Для досягнення інноваційних цілей розвитку плани заходів мають бути спрямовані на стимулювання економічного зростання та підвищення конкурентоспроможності територіальної громади. Ці плани повинні включати різноманітні інструменти, такі як заходи, програми та проекти, що зосереджуються на залученні інвестицій, підтримці підприємництва, розвитку стартапів, підтримці наявних підприємств, зміцненні місцевих ринків, формуванні кластерів, створенні промислово-інноваційних або науково-дослідних парків, діяльності бізнес-інкубаторів та бізнес-центрів, підтримці бізнесу через спеціалізовані фонди, розвитку міжмуніципального співробітництва, встановленні державно-приватного партнерства, впровадженні маркетингових стратегій для просування території та розвитку системи комунікацій.

Література:

1. Олійник Д.І. Стратегічні основи інноваційного розвитку територіальних громад. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2019-03/111Oliynyk-6e86a.pdf>
2. Чикаренко І.А. Інноваційний розвиток територіальної громади. URL: <http://surl.li/vywyhf>
3. Олійник Д.І. Інноваційний розвиток територіальних громад в умовах четвертої технологічної революції: пріоритети та перспективи: аналітична доповідь. Київ : НІСД, 2018. 52 с.
4. Мокій А.І., Павліха Н.В., Науменко Н.С., Дацко О.І. Інституціональне забезпечення інноваційного розвитку територіальних громад України. *Регіональна економіка*. 2018. № 4. С. 17–27.